

Проф Николай Неновски
Март 2010, Орлеан

За новата парична организация на Европа

1

Евро-лирите, евро-драхмите и евро-...ите, могат да се обединят при определени условия в южно-евро. Разбира се, настоящето евро ще остане да циркулира в тези страни, и ще изпълнява функциите на външни пари. То ще си остане вътрешни пари за страните от Северна Европа, и ще бъде естественото средство за мерене за цялата европейска зона и в него ще се изразява общото равнище на цените. От особено значение за реформата е валутният курс между новото (локално) евро и настоящето евро. Първоначално курсът трябва да бъде фиксиран за да може поне частично да се очаква избутване на силното (настоящото) евро от новото (слабо евро), т.е. да може да се създаде търсене на новите пари. Системата ще бъде подобна на тази на валутен борд или с някои разновидности. Тази закономерност на изгласване на добрите от лошите пари, е наблюдавана многократно в паричната история (например левът избутва еврото, непълноценните монети избутват пълноценните монети), макар избутването никога да не е пълно. Новите локални пари ще бъдат обявени за официално платежно средство, плащане на данъци, пенсии, стипендии и прочие. След като икономиката се оправи и тръгне нагоре¹, курсът между двата вида пари трябва да се освободи и да стане плаващ. Тогава, добрите пари, ще избутат лошите, пак разбира се ненапълно. В последствие ще бъдат оставени да циркулират заедно и да се конкурират.

2

Новото локално евро, ще бъде използвано за вътрешни разплащания, и ще изпълнява ролята на малки, дребни пари, които между другото, никога в историята не са били пълноценни и винаги са били приемани по номинал. Тази «слабост» на малките, дребните пари идва от факта, че нивото на цените и трансакционните разходи не позволява арбитраж « малки – големи » пари, правят го неизгоден.

3

Целта е новите пари да създадат локална, буферна ликвидност за зоната², която има нужда от нея, и която зона, не може да се реструктурира без да има социален взрив или политически преврат. Накъсването на паричното пространство не само не увеличава системния риск, но го намалява, защото разграничава ясно лошите от добрите страни, недисциплинираните от дисциплинираните и тези които работят от тези които говорят. В този смисъл намаляване на свързаността на паричната система, в случая евро зоната, ще повиши доверието като цяло.

4

Основният аргумент, който изисква преминаването към нов паричен проект в Европа, базиран на няколко скорости, е следният : когато си висок 79 см, не може да казваш и да се правиш дълго време, че си висок 1 метър и 80. Може да кажеш, че си 80 см, може да кажеш че си 1 метър, но да твърдиш дълго време, че си 1 метър и 80 – е прекалено сложно. Рано или късно, столчето върху което си стъпил, или по-точно върху което са те качили, и което столче са направили от дървен материал, се разклаща от вятъра, и ти падаш. По-добре да си при ниските, при еднометровите човечета.

---

¹ След 2-3, 23 или 230 години.

² В изследването от миналата година, нарекох тези пари – пари възглавници.

5

Става въпрос за това, че страните от еврозоната са структурно различни и никакви координации на фискалната политика не са възможни, най-вече на практика. Никакво европейско ограничение не е възможно за тези, които не знаят, че то съществува, или знаят че то не съществува. Днес е пределно ясно, че не само предпочитанията, но и възможностите на различните страни са различни. Днешната криза, показва основният недостатък на процеса на налагане на общите пари, те бяха наложени централизирано, и не бяха резултат от свободния избор на потребителите на пари. Когато парите се наложат като дълъг процес на избор, те са значително по устойчиви. Създаването на новите, локални евро, както и позволяването на създаване на ликвидност на регионално и групово ниво (различни видове парични общности), би разширило значително кошницата от избор на потребителите на пари, а това от своя страна би създавало автоматични буфери, които ще се активират според фазите на икономическия цикъл и различните видове шокове.

Вторият проблем е създаването на изкуствена централизирана свързаност, унификация на паричното пространство, което засилва опасностите от системни и заразни процеси. Парите са клубно, мрежово благо, а добре е известно от теорията на мрежите, че те имат своите пространствени ограничения и след определен момент започват или да се разпадат или да се накъсват на под-мрежи. Както и от клубовете, те са първо доброволни и второ не са всеобщи, защото иначе биха престанали да са клубове, ще станат публика на стадион.

6

Разбира се има логика в това да се твърди, че допускането на новите, локални евра, биха довели до нови рискове, рискове на валутните курсове, и евентуално до по-високи номинални лихвени проценти (поради порасналата рискова премия). Но съществува и другата логика, която според мен е по-издържана. А именно, че рисковете за цялата зона ще намалеят, защото ще е ясно кой кой е, и всеки ще отговаря за своя избор. В новата система доверието ще е по-голямо защото всяка следваща стъпка ще е резултат от избора на потребителя на пари, и той ще носи своята отговорност. Защото не е естествено, южните страни да имат по-ниски реални лихвени проценти от северните страни, когато южните страни постоянно говорят, малко работят и много лъжат.

7

Що се отнася до България, възможностите са много, стига да си позволим мислене. Настоящата система на паричен съвет е удобна, а при определени условия и в определен момент ще съществуват възможности за приемането на новото южно евро, фиксиране към него и за различни комбинации. Както ще е възможно да са пуснат нов тип пари, или да се построи втори паричен съвет, редом с настоящия, при който парите отново ще са покрити, да кажем с ипотечи върху земята, държавна собственост и други. С два парични съвета ще е още по-добре.

8

Трябва да се преосмисли европейския паричен проект, да се даде възможност еврото да се роди втори път (за разлика от хората, парите могат да се раждат по няколко пъти), ако някога се достигне до общи пари това трябва да е еволюционен процес на селекция и на избор. Парите трябва са резултат от доброволен избор, а държавата може да е само

регистриращ този избор институция. Нужно е да се изградят правила, при които всеки носи отговорността за това, което е избрал или предпочел.